

(μεκτέπι ρουστιέ), ἐν ᾧ διδάσκουσιν ἐπιμελεῖς καὶ καλοὶ διδάσκαλοι. Ἄξιον σημειώσεως ἐνταῦθα εἶνε ὅτι οἱ ἐν τῇ πόλει Καισαρείᾳ ὀθωμανοὶ διδάσκαλοι καὶ ιεροδιδάσκαλοι (ούλεμάδες) διακρίνονται ἐπὶ ἀραβικῇ μαθήσει, ἐπὶ γνώσει τῆς περσίδος καὶ δὴ καὶ τῶν νόμων. Τοσούτη δὲ ἡ φήμη αὐτῶν, ὥστε καὶ ἐκ τῶν πέριξ ἐπαρχιῶν προσέρχονται πολλοὶ ιεροσπουδασταὶ εἰς τοὺς μεδρεσέδες ἐπὶ τούτῳ (Ἀρεμπὶ δὲ Φαρσί Λισανινὶ βὲ ἱλμι Φηκηχὶ ταχοὶλ ἱσμὲκ ἱτσούν, ὡς αὐτῇ λέξει ἔλεγον ἡμῖν). Ἐν τῷ σχολείῳ ρουστιέ, ὅπερ ἱδρύται ἀντικρὺ τῷ διοικητηρίῳ (κονάκ) ἐκτὸς τῆς καλλιγραφίας, τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἀριθμητικῆς καὶ ἡ γεωγραφία διδάσκεται.

(Ἀκολουθεῖ)

B. M. A.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗ

ΛΑΠΠΑΣ Ή ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

Εἰς ἔκθεσιν τῶν ἐν τῇ παρούσῃ πραγματείᾳ μὲ ὤθησεν ἡ πρὸ ἡμερῶν ἀνεύρεσις τῆς κατωτέρω ἐπιγραφῆς, γεγλυμμένης ἐν τῇ προσόψει βάρου

Χαῖρε Διομήδη Συμβροίτιε
Χαίρετε πάντες

καὶ τῆς παρ' αὐτὸ ἀρχῆς κεχαραγμένης ἐπὶ μελυδίνης πλακὸς μικρῶν διαστάσεων :

«Παραδίδωμι ταῖς καταχθονίοις θεοῖς τοῦτο τὸ ἡρῶν φυλάσσειν
»Πλούτωνι καὶ Δῆμητρὶ καὶ Περσεφόνῃ καὶ Ἐρινύσι καὶ πᾶσι τοῖς
»καταχθονίοις θεοῖς. Εἴ τις ἀποκοσμήσει τοῦτο τὸ ἡρῶν ἢ ἀναστομώ-
»σει ἢ τι καὶ ἕτερον μετακινήσει ἢ αὐτὸς ἢ δι' ἄλλου μὴ γῆ βατὴ μὴ
»θάλασσα πλωτὴ ἀλλ' ἐκριζωθήσεται παγγενεῖ. Πᾶσι τοῖς κακοῖς πεῖ-
»ραν δώσει καὶ φρίκη καὶ πυρετῷ τριταίῳ καὶ τεταρταίῳ καὶ ἐλέφαντι
»καὶ γλώσση (;) μολύβδου (;) πυρὶ καὶ ὅσα κακὰ καὶ ὀλέθρια γίνεται
»ταῦτα γενέσθω τῷ τολμήσαντι ἐκ τούτου τοῦ ἡρώου μετακινήσαι τι».

Ἀμφοτέρω τὰ εὐρήματα προέρχονται ἐξ Ἀργυρουπόλεως, κώμης μεσογείου, τετράωρον περίπου ἀπεχούσης τῆς πόλεως Ρεθύμνης, ἐν ᾗ μετὰ τινος δισταγμοῦ τάττουσιν οἱ ἀρχαιολόγοι τὴν ὑπὸ Πολυβίου, Δίωνος τοῦ Κασσίου καὶ Πτολεμαίου μνημονευομένην αὐτόνομον Λάππαν, μίαν τῶν ἀρχαίων κρητικῶν πόλεων, ἧς ἡ κτίσις ἀποδίδεται τῷ Ἀγαμέμνονι.

* *

Γνωστόν ἐσιν, ὅτι διὰ τῆς λέξεως ἥρωος ἐχαρακτηρίζετο ἐν τοῖς πα-
ναρχαίοις χρόνοις κυρίως ὁ ἐπὶ ἀνδρείᾳ καὶ παντοίαις κατορθώμασι δια-
πρέψας πρὸς ὄφελος τῆς ἀνθρωπότητος, μετὰ θάνατον ὑπὸ τῶν θεῶν
εὐνοούμενος καὶ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τιμώμενος· παρ' Ὀμήρῳ ἥρωος ἐκα-
λεῖτο πᾶς ἀνδρεῖος, ἐντιμος, ἐπιχειρηματικός, ἐλεύθερος ἀνὴρ, βραδύτε-
ρον καθαρῶς ἱστορικὰ πρόσωπα καὶ ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις ἀπλῶς ὁ
ἀποθανών, ὡς λέγομεν ὁ «μακχρίτης»· ἥρῳον δὲ τὸ ἱερὸν ἥρωος, βρα-
δύτερον πᾶν κοιμητήριον καὶ ἐπὶ τέλους πᾶς τάφος.

Γνωστόν ὡσαύτως, ὅτι ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων συνεθάρπτοντο ἐν
τοῖς ἥρώεσσι ἀραὶ γεγλυμμέναι ἐπὶ λίθων ἢ κεχαραγμέναι ἐπὶ μολυβδί-
νων πλακῶν, ἐλάχιστον διαφέρουσαι τῆς ἀνωτέρω παρατιθεμένης, πρὸς
περιστολὴν τῆς ἐξ ἀσεβείας βεβηλώσεως καὶ καταστροφῆς τῶν μνη-
μείων, μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι προηγεῖτο τῶν ἁρῶν σημείωσις δηλοῦσα
τὸν ἰδρυτὴν, ὡς ἐν Ἀθηναϊκῇ ἑμοίᾳ σχεδὸν τῇ προκειμένῃ· ἄρα προη-
γοῦνται τὰ ἐπόμενα :

« Ἀντωνεῖα ἡ καὶ Σωκρατικὴ τῷ γλυκυτάτῳ μοι ἀνδρὶ Ἀντιόχῳ
» τῷ καὶ Σισωνίῳ (;) ἐποίησα τὸ ἥρῳον τοῦτο τέλος καμάτων.

» Παραδίδωμι τοῖς καταχθονίοις κλπ. »

Ἐν τῇ ἀνωτέρῳ ἀρᾷ τοιοῦτος πρόλογος ἐλλείπει καὶ θὰ ἠδυνάμεθα
ἀπλούστατα ν' ἀποφανθῶμεν, ὅτι τὸ ἥρῳον ἦν τάφος ἐνὸς ἀπλοῦ πο-
λίτου, ἀναγόμενος εἰς τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους, ὡς ἐμφαίνει καὶ ἡ γλῶσσα
τοῦ κειμένου, εἰ μὴ ἡ ἐν τῷ βάθρῳ ἐπιγραφὴ προκαλεῖ βαθυτέραν
μελέτην.

Τὸ ἐν αὐτῷ κύριον ὄνομα συναρπάζει ἐκ πρώτης ὀψεως τὸν ἐρευνητὴν,
ὅτι ἐπ' αὐτοῦ ἐστηρίζετο ἀνδριὰς ἐνδόξου ἀνδρός, ἥρωος, καλουμένου
Διομήδους Συμβριτίου, καὶ ἡ ὑπ' αὐτὸ φράσις «Χαίρετε πάντες» μαρ-
τυρεῖ ἀναμφιβόλως, ὅτι ὁ ἀνδριὰς ἐκόσμηε κοιμητήριον πλειόνων πολι-
τῶν, διαπρεψάντων ἐπὶ ἀνδρείᾳ καὶ ἀρεταῖς, εἴτε ἡρωϊκῶς πεσόντων·
τὸ δὲ κείμενον τῆς ἀρᾶς, ὅτι οἱ ἰδρυταὶ τοῦ ἥρώου, ἐξ ἁκρας ἐκτιμή-
σεως καὶ εὐλαβείας πρὸς τὴν μνήμην ἐκείνων, χάριν τῶν ὁποίων ἠγέρθη,
ποθοῦντες τὴν διαιώνισιν αὐτοῦ συνέθαψαν τὸν φοικαλέον ἐξορκισμόν,
πανδῆμως ἴσως ἀπαγγελλθέντα κατὰ τὴν θεμελίωσιν τοῦ μνημείου.

Παρεχθαιτικῶς σημειωτέον ὅτι ἡ ἐν αὐτῇ μνηεῖα τῆς ἐλεφαντιάσεως,
καίτοι ἀπαντώσης συνήθως εἰς τὰς τοιαύτας ἀρὰς, παρέχει τὸ ἐνδόσι-
μον νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἡ εἰδεχθῆς νόσος ἐλεφαντίασις λυμαίνεται
ἐκτοτε τὴν νῆσον.

Ἀλλ' ἄρα γε τὸ ἱερὸν τοῦτο κοιμητήριον ἐφιλοξένησεν ὠρισμένως τὰ

ὅστ' ἀνδρείων Λαππαίων πολεμιστῶν, πεσόντων κατὰ τὸν μεταξὺ Κνωσίων καὶ Λυττίων πόλεμον (221—220 π. Χ.), ὅτε ἡ Λάππα συνεμάχει τῇ πρώτῃ, ἢ ὅτε αὕτη συνεμάχει μετὰ τῶν Λυττίων ἢ τῶν κατοίκων τῆς Γόρτυνος, τῆς μιᾶς τῶν τριῶν μεγίστων καὶ ἐπιφανεστάτων πόλεων τῆς Κρήτης. Καθόσον ἡ συμμαχία τῆς Λάππας, οὐ μόνον ἐνεκα τῶν ἀποκρήμνων ὁρέων ἀλλὰ καὶ κατ' ἐξοχὴν διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοίκων αὐτῆς, ἦτο πολύτιμος καὶ περιζήτητος· τὰ πλεονεκτήματα δὲ ταῦτα συνέβαλον καθ' ὅλας τὰς ἱστορικὰς περιόδους εἰς τὸ ν' ἀντιστῇ αὕτη ἐπιτυχῶς κατὰ τῶν πολέμων καὶ νὰ διατηρηθῇ αὐτόνομος ἄχρι τῆς ρωμαϊκῆς ἐποχῆς, μεθ' ὅλους τοὺς ἐσωτερικοὺς πολέμους, οἵτινες ἀδιαλείπτως ἐσπάρασσον τὴν νῆσον, νὰ τύχῃ δ' ἐξαιρετικῆς εὐνοίας καὶ εὐημερήσῃ ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Αὐγούστου, ὁπότε ταχθεῖσα μετὰ τοῦ Ὀκταβίου κατὰ τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου ἀποκατέστη ἐξ εὐγνωμοσύνης τοῦ νικητοῦ προνομιοῦχος, ὡς μαρτυρεῖ ἐν ταῖς ἐπομένοις ὁ Πολύβιος «Κυδωνιάτας δὲ καὶ Λαππαίους ἐλευθέρους» ἀφῆκεν, ὅτι τινὰ αὐτῷ συνήραντο· καὶ τοῖς γε Λαππαίοις καὶ τὴν «πόλιν ἀνεστῶσαν συγκατώκισε».

* * *

Ὅσον καὶ ἂν φαίνεται πειστικὴ ἡ προεκτεθεῖσα εἰκασία, ὡς ἐκ τοῦ χώρου ἐν ᾧ τὸ ἡρῶν ἰδρύθη, εἰς διάφορα ἄγει συμπεράσματα ὁ συνδυασμὸς καὶ ἡ ἐρευνα τῶν κατωτέρω ἱστορικῶν εἰδήσεων.

Ὁ κ. Ν. Σταυράκης, εἰδικῶς μελετήσας καὶ ἱκανῶς συναρμολογήσας πληροφορίας περὶ τῶν ἀρχαίων κρητικῶν πόλεων, εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθεῖσαν ἀξιόλογον στατιστικὴν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Κρήτης, μναίαν ποιεῖται προεισαγωγικῶς, ὅτι ἐν τῇ νήσῳ ὑπῆρχεν ἑτέρα πόλις αὐτόνομος ἐκ τῶν συμμαχησασῶν μετὰ τοῦ Εὐμένους βασιλέως τῆς Περγᾶμου (195—159 π. Χ.) καλουμένη Συβριτία καὶ Σύβριτα ἢ Σούβριτα, ἀπαντῶσα καὶ Σίβυρτος, Σούβριτος καὶ Σούβριτα—τὸ ἐθνικὸν Σιβρύτιος καὶ Σιβύρτιος—κειμένη δ' ἐπὶ τῶν παρὰ τὸ χωρίον Θρόνος τῆς ἐπαρχίας Ἀμαρίου φαινομένων ἀρχαίων ἐρειπίων. Ἐξ ἄλλου, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πολυβίου, ἡ Λάππα, καθὼς καὶ τόσαι ἄλλαι αὐτόνομοι πόλεις τῆς Κρήτης, συνεμάχησε μετὰ τοῦ αὐτοῦ Εὐμένους. Σὺν τούτοις γνωστὸν ἐστίν, ὅτι εἰς τῶν στρατηγῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου, Σιβύρτιος καλούμενος, ἠνώθη κατ' ἀρχὰς μετὰ τοῦ ἰδίου Εὐμένους, εἴτα δὲ μετασχὼν συνωμοσίας κατὰ τούτου καὶ φωραθεὶς ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ· ἀλλὰ τοῦ Εὐμένους θανατωθέντος διὰ τῆς ἐξυφανθείσης προδοσίας ὑπὸ τοῦ Ἀντιγόνου, ἐνός τῶν διασημοτάτων ἀρχηγῶν

τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἠξιώθη ὁ Σιβύρτιος μεγάλων ἐνδείξεων εὐγνωμοσύνης ἐκ μέρους τοῦ Ἀντιγόγου.

Ἐάν λοιπὸν τὸ ἐπὶ τοῦ βάθρου κύριον ὄνομα δὲν ἔφερε τέως ἄγνωστον ἱστορικὸν πρόσωπον, ἐάν ὁ ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς ἀφανείας ἀναδύων ἦρως Διομήδης δὲν ἦτο ἑξοχος πόλιτης ἢ ἀρχὸν τῆς Σιβύρτου (πόλεως Συμβρίτου μὲν ὑπαρξάσης) πιθανῶς ἀφορᾷ τὸ ὄνομα εἰς αὐτὸν τὸν στρατηγὸν Σιβύρτιον, ἐν πάσῃ περιπτώσει γραφέν, ἢ μᾶλλον ἀντιγραφέν λελανθασμένως Συμβρίτιος. Περὶ τοῦ προφανοῦς δὲ τούτου λάθους πείθει με καὶ τὸ ὅτι τὸ δοθέν μοι ἀντίγραφον ἦν δυσανάγνωστον καὶ ἐν πολλοῖς ἡμαρτημένον ἐξ ἀπειρίας τοῦ ἀντιγραφέως, οὗ ἕνεκα δυσχερῶς συνεπλήρωσα τὰ κείμενα τῆς ἀρχῆς τῇ βοηθείᾳ τῶν δημοσιευθεισῶν ἄλλων ὁμοίων.

* *

Τούτων οὕτως ἐχόντων, τεκμηριοῦται δεδικαιολογημένως ἐν μέρει ὅτι, ἕνεκα τῶν μετὰ τῆς Περγάμου συμμαχικῶν σχέσεων τῆς Λάππας, διὰ τῆς ιδρύσεως τοῦ ἡρώου ἐπεδιώκετο ἡ δόξα τοῦ στρατηγοῦ Σιβυρτίου μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ, ἂν οὐχὶ καὶ ἡ ἐν τῷ προσώπῳ ἐκείνου διαιώνισις τῆς ἀναμνήσεως τῆς μετὰ τῆς Περγάμου συμμαχίας. Καὶ μετὰ τὴν παραδοχὴν τοῦ πορίσματος τούτου ὡς πιθανωτέρου, διασκεδάζονται αἱ ὡς ἐκ τῆς ταυτότητος σχεδὸν τῶν ὀνομάτων τῶν ἀρχαίων πόλεων Λάππας καὶ Λάρπτης ὑφιστάμεναι ἀμφιβολίαι τῶν ἀρχαιολόγων περὶ τοῦ τίς τῶν δύο τούτων πόλεων ἔκειτο ἐνθα σήμερον ἡ κώμη Ἀργυρούπολις, καθοριζομένου ὅτι αὕτη κατέχει τὴν τοποθεσίαν τῆς Λάππας.

* *

Καθὼς ἐν τῷ σκότει τῆς νυκτὸς ὁ μόλις διακρινόμενος φανὸς εἰς τὸ ἄχανές πέλαγος ἀπλῶς καὶ μόνον μαρτυρεῖ μακρόθεν σκάφους ἄγνωστου τὴν θαλασσοπορίαν, ἀπαραλλάκτως ἡ ἐν ἀρχῇ τῆς ἀρχῆς πρωτοπρόσωπος λέξις «παραδίδωμι» ὁδηγεῖ ἀπλῶς, ὅτι τὸ ἡρῶον ἡγείρεν εἰς καὶ μόνος ἄλλὰ τίς οὗτος, ἰδιώτης, ὁ Δῆμος, ὁ Ἄρχων, ὁ Ἀντιγόνης, ἢ αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ Αὐγουστος; Ἐν οἶδα, ὅτι θετικὴν λύσιν τῶν ἀποριῶν ἐλλείψει ἐπαρκῶν δεδομένων καθιστᾷ ἀνέφικτον τὸ βαθύ σκότος πελάγους, ἐπίσης ἄχανους, τῶν μεσολαβούντων αἰώνων.

* *

Λέγεται, ὅτι ἡ Ἀργυρούπολις εἶχέ ποτε μεταλλεῖα ἀργύρου καὶ νομισματοκοπεῖον, ἔχνη τῶν ὁποίων δὲν φαίνονται. Σῶζονται οὐχ ἥττον ἐκεῖ τάφοι ἀρχαῖοι ἐν ἀγροῖς, καὶ ἐν φυσικοῖς τε καὶ τεχνητοῖς ὑπογείοις, ἐκθάπτονται διάφορα κτερίσματα καὶ πρὸ ὀλίγων χρόνων ἀνευρέθη κορμὸς ἀκεφάλου ἡκρωτηριασμένου ἀγάλματος, μετενεχθέντος καὶ

κατακειμένου ἐν τῷ δημοτικῷ κήπῳ Χανίων. Σῶζονται ἐπίσης αἱ βάσεις ἐρειπίων οἰκοδομῆς ὁμοίας λουτρῶν καὶ ἄλλα ἐρείπια ἐνετικῶν οἰκοδομῶν. Ἐπὶ τῆς προσόψεως δὲ τοῦ ἀνωφλίου μεγάλης αὐλείου θύρας ἀναγινώσκεται ἡ ἐπιγραφὴ

Omnia mundi fumus et v. (=vanitas)

ἦτοι «πάντα τὰ ἐγκόσμια καπνὸς καὶ ματαιότης».

Εἰς τὰ ἀνευρισκόμενα νομίσματα — Αὐτοκρατορικὰ μετ' ἐπιγραφῆς ΛΑΠΠΑΙΩΝ ἢ ΛΑΠΠΑΙ ΣΥΛΩΚΟΣ. — Αὐγούστου μετ' ἐπιγραφῆς ΘΕΩ ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΛΑΠΠΑΙΩΝ, ΘΕΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΛΑΠ. — Δομιτιανοῦ μετ' ἐπιγραφῆς ΔΟΜΙΤΙΑΝΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΛΑΠΠΑΙ ἢ ΛΑΠΠΑΙΩΝ, ΚΑΙΣΑΡ ΛΑΠΠΑΙΩΝ, ΔΟΜΙΤΙΑ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΛΑΠΠΑΙΩΝ, ΣΕΒΑΣΤΗ ΛΑΠΠ καὶ ΔΟΜΙΤΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗ. — Ἀδριανοῦ ΑΥΤ ΚΑΙ ΤΡΑ ΑΔΡ ΛΑΠΠΑΙΩΝ — καὶ Κομμόδου μετ' ἐπιγραφῆς ΛΑΠΠΑΙΩΝ, εἰκονίζονται Ἀπόλλων μελῦραν ἢ καθαρίζων, Παλλάς, Ἀρτεμις, κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δαφνηφόρου, κεφαλὴ Ποσειδῶνος, ἄγνωστος κεφαλὴ ἀνδρική ἢ γυναικεία δαφνηφόρος καὶ μή, λύρα, γλαυξ ἐπὶ κατακειμένου ἀμφορέως μετὰ κεφαλῆς βοός, τρίαινα ἐν μέσῳ δύο δελφίνων, τρεῖς στάχυς κλπ. (Πλείονας λεπτομερείας περὶ νομισμάτων Λάππας, ὅρα εἰς νομισματολογίαν Ἰ. Σβορώνου).

* *

Καίτοι πρὸ τῆς κώμης ρεῖ ὁ ποταμὸς Πετρές, διακρίνονται εἰς τὴν ὀπισθεν πλευρὰν τῶν Μ. Α. ὑπερχειμένων ἐρυμνῶν ὁρέων ἵχνη ἀρχαίου ὑδραγωγείου διοχτεύοντός ποτε εἰς αὐτὴν πόσιμον ὕδωρ ἐξ ὑπερδιώρου ἀποστάσεως. Καὶ τοῦτο ἀκόμη διαπιστοῖ, ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ἤκμαζον κοινωνικῶς, προτιμήσαντες τὴν δι' ἀδράς δαπάνης διοχέτευσιν ὕδατος ἀνὰ μέσον τῶν ὁρέων ἐκ λίαν μεμακρυσμένης πηγῆς, ἀντὶ τῆς ἐπιπόνου ὑδρεύσεως ἐκ τῆς βαθυτάτης κοίτης τοῦ ποταμοῦ, καὶ μάλιστα ἐὰν ἔκτοτε ἐπικράτει τὸ σήμερον ἐπικρατοῦν ἐν τοῖς χωρίοις ἔθιμον νὰ ἐκτελῶσι τὸ ἔργον τοῦ ὑδροφόρου ἐπ' ὤμων διὰ λαγηνῶν αἱ δέσποιναί καὶ δεσποινίδες.

Παρὰ τὴν βᾶσιν τοῦ θυσιαστηρίου τῆς ἐν τῇ κώμῃ ἐκκλησίας τῶν ἀγίων ἐπτὰ Παρθένων κατάκεινται ἐν σειρᾷ ἐπτὰ λίθινα πελεκητὰ κοιλώματα, γοῦρνες, ἐκ τῶν ὁποίων πηγάζει ὕδωρ, στερεῦον κατὰ πᾶν θέρος μέχρι τῆς πανηγύρεως τῆς ἐκκλησίας, ὅποτε, τελευμένης τῆς ἱερᾶς λειτουργίας, ἀναβλύζει ἐκ νέου τὸ ὕδωρ ἐξ ὅλων συγχρόνως τῶν κοιλωμάτων καὶ ρεῖ ἔκτοτε ἀδιακόπως, ὡς ἀφηγαῦνται αἱ ἐγγήριοι.

* *

Ἀπὸ τοῦ 1878 καὶ ἐφεξῆς καλεῖται ἡ κώμη Ἀργυρούπολις, Ἀργυρούπολις καὶ Πόλις ἐπὶ τὸ συντομώτερον· τὸ ἐθνικὸν Ἀργυροπούλιτης. Ἐπὶ δεκαετίαν ἀπὸ τοῦ 1868—1878, ὅτε ὁ Σάββας πασσαῶς διετέλει ὑποδιοικητὴς Σφακίων, ἐπεκλήθη Σταμπόλκιοι. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1822—1868 εἶχεν ἀποδοθῇ εἰς αὐτὴν ἐπὶ Ἀφεντούλη τὸ ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1669 ἀλώσεως τῆς Κρήτης ὑπὸ τῆς Τουρκίας ἀπσιωπηθὲν ὄνομα Ἀργυρούπολις, ὡς ὁ αἰνιγματοῦς θεὸς μου Κ. Κριτοβουλίδης ὑποσημαιοῖ εἰς τὰ ἀπομνημονεύματα αὐτοῦ, ὅπερ ἀντικατέστη διὰ τῶν εὐτελῶν ὀνομάτων Σαμαρόπολις καὶ Γαῖδαρόπολις, πρὸς κάλυψιν τῆς διασημότητος τοῦ τόπου.

Ἀφοῦ ἔφερε τὸ ὄνομα Ἀργυρούπολις καὶ πρὸ τῆς ἀλώσεως, ἄρα δὲν εἶνε τοῦτο μεταγενέστερον, ἀλλ' οὐδ' ἀπαντᾷ μεταξὺ τῶν ὀνομάτων τῶν ἀρχαίων κρητικῶν πόλεων· κατὰ συνέπειαν δὲν ὑπολείπεται ἢ νὰ ἀνατρέξωμεν εἰς τὴν μεσαιωνικὴν ἐποχὴν πρὸς εὑρεσιν τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ. Καὶ δὲν διστάζω νὰ ὑποθέσω, ὅτι ὀνομάσθη οὕτως οὐχὶ ἀπὸ ἀνυπάρχτων ἀργυρορυχείων, ἀλλ' ἀπὸ Ἀργυροπούλων τῶν Ἀργυροστεφανητῶν, ἐνὸς τῶν δώδεκα εὐγενῶν οἰκῶν τοῦ Βυζαντίου, εἰς διενεμήθη ἡ Κρήτη ἐν ἔτει 1185, κατὰ τὴν δευτέραν κατάκτησιν τῆς νήσου ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων.

Περὶ αὐτῶν διαλαμβάνει ὁ τῆς διανομῆς αὐτοκρατορικὸς ὁρισμὸς Ἀλεξίου Κομνηνοῦ Βασιλέως καὶ Αὐτοκράτορος τῶν Ρωμαίων τὰ ἀκόλουθα: «Οἱ Ἀργυρόπουλοι δὲ Ἀργυροστεφανῆται ἐχέτωσαν καὶ οὗτοι «τὸ πρῶτον σύνορον των ἀπὸ τὸν λειμῶνα τοῦ Διγενῆ πρὸς τὸ Γοράκι «(ἀνάγνωθι Γεράκι) ἤγουν Φαλλόνι τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸ Ρίβολον Σουκρίανου, ἕως τὴν Μούγαν τοῦ Ἀργυροῦ (ἀνάγνωθι Ἀρμυροῦ)», ἦτοι ἀπὸ τὸ Γεράκι ἕως τὸν Ἀρμυρόν, ἀκριβῶς τὴν ἑκτασιν τὴν ὁποίαν κατέχει ἡ ἐπαρχία Ἀγίου Βασιλείου, ἣτις ἐφ' ἱκανὸν χρόνον διετήρησε τὸ ὄνομα «Ἐπαρχία Ἀργυρουπόλεως» μέχρις ἐσχάτων, ὁπότε διὰ λόγους διοικητικούς προσσηρτήθη ἡ κώμη Ἀργυρούπολις μετὰ τοῦ ὀμωνύμου Δήμου εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ρεθύμνης.

Ἡ πολυώνυμος αὕτη κώμη κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1881 γενομένην ἀπογραφὴν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς νήσου ἠρίθμει 730 χριστιανούς κατοίκους.

* *

Ἀξία εὐγνωμοσύνης ἡ σκαπάνη τοῦ γεωργοῦ, ἡ φωτοδόλος αὕτη λυχνία τῆς ἀρχαιολογίας, ἣτις καὶ μοι παρέσχε τὴν εὐάρεστον ἀφορμὴν νὰ περιγράψω τὴν ἀσθενῆ ἀντίληψίν μου περὶ Λάππας καὶ Ἀργυρουπόλεως. Κεκτημένη αὕτη τὸ ἀποκλειστικὸν πλεονέκτημα τοῦ νὰ ἐκθάπτῃ τὰ ἐν ταῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς τεθησαυρισμένα προγονικά κει-

μήλια, θὰ δικαιῶται εὐλόγως ἡμέραν τινὰ ν' ἀξιωθῇ παρὰ τῆς ἀρχαιο-
λογικῆς ἐπιστήμης ἀνδριάντος καὶ βωμοῦ καὶ θυσιαστηρίου· καθόσον
πράγματι φωτίζει τὴν ἱστορίαν ὡς λάμπων ἥλιος.

Ἐν Χανίοις Κρήτης 1893.

Γ. Ἰαν. Καλαϊσάκης.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΙΘΗΚΩΝ

Ὁ προφορικός λόγος ὅστις χαρακτηρίζει τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ παρουσίᾳ
αὐτοῦ βαθμίδι, ἀπετέλεσεν ἀείποτε τὸ μέγα μυστήριον ὅπερ οὐδὲ ἐπι-
στήμη οὐδὲ ἀγγίνοια ἠδυνήθη μέχρι τοῦδε νὰ ἐξιχνιάσῃ. Τὸ ζήτημα
δὲ τοῦτο τῆς γενέσεως τοῦ ἀνάρχρου λόγου εἶνε ἀληθῶς τὸ κέντρον πάν-
των τῶν ἄλλων, καὶ πᾶσα διαλεύκανσις αὐτοῦ θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν
διάχυσιν πολλοῦ φωτός. Εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ ἄγγλος Ριχάρδος Γκάρ-
νερ ἀσχοληθεὶς ἐπὶ μακρὰ ἔτη εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀνθρωποειδῶν πι-
θήκων, κατέληξεν εἰς τινὰ συμπεράσματα δικαιολογοῦντα ἡμᾶς νὰ πι-
στεύσωμεν ὅτι καὶ τὸ δῶρον τοῦτο, δι' οὗ ἀκόπως ἐξωτερικεύομεν τὰ
διανοήματα ἡμῶν, δέν εἶνε τόσῳ πραγματικὸν δῶρον ὅσῳ ἀπόκτημα
τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐπιτευχθέν διὰ τῶν μεθόδων τῆς ἐξελίξεως ἀπὸ
τῶν ἀτελεστάτων φθόγγων τοῦ ἀνάρχρου ζώου μέχρι τῶν ρητορικῶν
καὶ λογογραφικῶν ἀριστουργημάτων τοῦ γένους μας. Ὁ Γκάρνερ θέ-
λων νὰ περιβάλλῃ τὰ συμπεράσματά του διὰ τοῦ κύρους τῆς θετικῆς
ἀποδείξεως, ἀπεφάσισε νὰ ἐπισκεφθῇ τὰ ἄγρια δάση τῆς δυτικῆς
Ἀφρικῆς τὰ κατοικοῦμενα καὶ κυριαρχούμενα ὑπὸ τῶν ἀνθρωποειδῶν
πιθήκων, διότι οὐδαμοῦ ἄλλοθι οἱ στενοὶ οὔτοι συγγενεῖς μας δύνανται
νὰ συναντηθῶσιν. Ὁ Γκάρνερ ἔχει πεποιθήσιν ὅτι ἡ γλῶσσα αὐτῶν
εἶνε ὅχι μόνον ἐπαρκὴς διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν ἀλλὰ καὶ ἐπιδέχεται
ἐκμάθησιν ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων. Ὁ τολμηρὸς ἐξερευνητὴς ἐπὶ τούτῳ
ἐσκέφθη νὰ ἐγκατασταθῇ ὀριστικῶς καὶ μονίμως μεταξὺ τῶν σκιμπα-
τζήδων, ἵνα σπουδάσῃ τὸν βίον τῶν ἐν τῇ ἀγρίᾳ αὐτῶν καταστάσει,
καὶ νὰ ἐπιδιώξῃ σχέσεις καὶ γνωριμίας μεταξὺ αὐτῶν. Ἀντὶ λεξικοῦ,
γραμματικῆς καὶ διερμηνέων, ὁ Γκάρνερ ἔχει μαζί του ἓν φωνόγραφον
ἐφ' οὗ πᾶσα ἔκφρασις τῶν ἀγρίων φίλων του θὰ ἀναπαρίσταται καὶ θὰ
μένῃ ἐκεῖ πρὸς ἰδιαιτέραν μελέτην του. Ἐν τῷ φωνογράφῳ προσέτι
ἀποταμιεύει τὰς ἐκφράσεις τῶν ἀγρίων ἀνθρωπίνων φυλῶν, αἵτινες κατ-
εικούσιν οὐ μακρὰν τῆς πολιτείας τῶν πιθήκων, ἵνα κάμῃ συγκριτικὰς
σπουδὰς. Βραδύτερον τὰ φωνογραφήματα ταῦτα θὰ τεθῶσιν εἰς τὴν